

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Anstro Ungaria:
 pe un an . . . 20 cor.
 pe 6/12 an . . . 10 "
 pe 3/4 an . . . 5 "
 pe o luna . . . 2 "

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisorile nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Dreptul limbii românești.

Dela congregația comitatului Arad.

Zi de luptă bărbătească și înălțătoare să revarsă asupra Românilor din comitatul Aradului. Când vor ajunge școlile acestora sub teasc, în sala comitatului 136 de Români din 160 de copii, ca un singur om, cu un trup și un suflet vor sări în luptă cu resignare nemărginită pentru recăștigarea dreptului limbii românești în românescul comitat al Aradului. Și vor reînnoi jurământul străbunilor lor care au zis, că limba numai morții o vor da.

Sunt ani de zile de când limba noastră, care dela 1861, este limbă protocolară a comitatului a fost așa zicând pusă tăcută scoasă din us și nesocotită de stăpânirea comitatului.

De atunci în mai multe rânduri Români, tot înzadar, au solicitat respectarea legii care ne garantează dreptul limbii noastre în administrația comitatului.

De astădată Români sunt hotărâți să lupte la forță stăpânirea la respectarea legii.

Conferența.

Mulți înși dintre membrii congregației s'au adunat în preșară ca să iee parte la conferința obișnuită a clubului.

Seara la 8^{1/2} a deschis presidentul Mihai Veliciu conferința, cu creștinul „Christos a înviat”, fiind față la vreo 40 membri.

Presidentul raportează clubului de activitatea sale și ale comitetului în afacerile limbii, luându-se acestea cu însoțire la cunoștință. S'au discutat apoi chestii de tactică, cu privire la reprezentarea cauzei în congregație și să trecut la alt obiect.

Obiectul următor a fost atitudinea eventuală a clubului față de proiectele legislative, care încă vor veni în discuția congregației.

Aci s'a încins o discuție care a durat peste 3 ore. S'a discutat temeinic proiectele sub raportul politicii generale românești. S'au ivit ferește contraverserile ori mai bine zis diferențe în păreri, totuși s'a ajuns la o soluție în perfectă înțelegere și cei prezenți s'au depărtat deplin înțeles cu privire la o atitudine unitară și însuflețită a Românilor.

La comitat.

Încă pe la 8 ore dimineața, în fața casei comitatului mulțime de Români se adunaseră, pentru a se prezenta la adunarea congregațională, a cărei început este anunțat pe orele 9.

În sala mare a comitatului de cu vreme Români ocupă cele două mese lungi dinspre ferești și numai glas românesc răsună.

Pe rând, și având aere pline de îngrijorare, sosesc membri de ai majorității maghiare și își ocupă locurile.

Români sunt plini de curaj și voință bună, preoți, țărani și civili, toți sunt pregătiți în așteptarea luptei ce vor da „ultraștiți” pentru lege, contra stăpânirii comitatense, care în duhul șovinist concepe legea, în înțelesul, cel

puțin așa e practica de până acum, de a aplica și respecta numai și numai legile care convin ideii șoviniste.

Un viu interes se arată din partea publicului, care năvălește spre galerie, în urma avizurilor „patriotice” ale foilor șoviniste locale. E vorba de luptă între opoziția română, singura opoziție serioasă și temută la comitat. E vorba de lupta „valahilor” pentru dreptul limbii lor.

Pregătiri anterioare.

Oamenii stăpânirii, aflând de pregătirea de „mobilizarea”, cum zic dinșit, a Românilor, din incidentul luptei pentru limbă, au început diferite mijloace de presiune.

Așa, au încercat să silească pe un primar, țeran român, de a-și retrage subscrierea pusă la cererea de a se introduce limba română la comitat.

Bravul român însă răspuns-a ispititorilor terorizatori:

— Dacă nu sunt bun de primar, să mă dați afară. Dar dreptul limbii mele imi este sfânt, imi susțin subscrierea și voi lupta pentru ceea ce am scris.

Deschiderea adunării.

La orele 9^{1/4} fișpanul Urban Ivan intră în sală, însoțit de corpul funcționarilor comitatensii și înainte de a deschide ședința roagă pe cei ce nu sunt membri să părăsească sala.

Intrând în ordinea zilei, raportul vicișpanului se ia la cunoștință.

Președintele pune la ordinea zilei ca urgentă cererea românilor: de a se purta protocolul comitatensii și în limba română.

Propunerea comisiei administrative este: ca să se stabilească dacă 1/5 parte din membri congregației cere introducerea limbii române, căci aceasta o prescrie legea din 1868.

Dl Mihai Veliciu cere cuvântul.

Discursul d-lui Veliciu.

după notițele luate în fuga condeiului de raportorul nostru:

Înainte de ce mi-aș face, în numele meu și în numele soților mei de principiu, care după declarațiile insinuate deja în scris la dl vice-comite și la dl comite suprem, suntem cam 140 înși, toți membri ai acestei congregații, cum zic înainte de ce aș face, respective, aș repeta declarația și dorința noastră, referitoare la folosirea limbii române în comitat, ca limbă protocolară, dați-mi voie să citesc din originalul unguresc §. 2 al art. de lege XLIV din anul 1868, care sună: „A törvényhatóságok jegyzőkönyvei az állam hivatalos nyelvén vitetnek, de vitetnek a mellett mindazon nyelven is, a melylyet a törvényhatóságok képviselő testület, vagy bizottmány tagjának legalább 1/5 része jegyzőkönyvi nyelviül óhajti”.

Aceasta este dispoziția legii, care va să zică, că dacă 1/5 parte din membrii congregației poftesc, doresc și cer, ca protocoalele să se ducă și în limba românească, aceasta dorință este a se consi-

dera ca poruncă întemeiată pe lege și trebuie executată.

Am ținut să vă citesc §-ul sec, ca să arăt tuturor carei au în inimă și suflet un pic de respect de lege, că noi nu cerem altă decăt să ni-se respecte dreptul ce, cu mână destul, de avară, ni-l acoardă legea.

Și-am ținut să citesc legea, și cu atâta mai vârtos, că de câte-ori cerem dela d-voastră să executați și acele legi care ne acoardă unele drepturi, de atâtea-ori ni-se aruncă în față insulta, că vrem privilegiul vrem destrămarea statului, și mai vrem, numai ei, insultătorii, vor fi știind ce rău.

Tot în legătură cu legea provocată mai sus, pentru motivarea temeinicei pășiri a noastre, a Românilor, în aceasta cauză mă provoc la jurământul sfânt, care l-ați depus d-voastră dlor funcționari mari și mici, și care sună:

„Én N. N. esküszöm, hogy a Királyhoz hű leszek, az ország törvényeit megtartom... Isten engem úgy segélyjen”.

Eată d-lor, când venim înaintea d-voastră cu postulatele noastre în privința limbii, că nu cerem altă, decăt să respectați și să executați legea în tocmă, și ca oamenii onorabili și funcționari cinstiți să nu călcați jurământul solemn depus atunci, când ați intrat în slujbă.

Este adevărat, că fiecare dintre d-voastră, când ori din încrederea obștei alegătorilor, ori — dle Comite-suprem, — din încrederea guvernului, vă ocupați slujbele, promiteți în vorbiri, în programe frumoase sunătoare că veți respecta și executa legile și că drepturile câștigate ale populației le veți ocroti cu sfințenie.

Așa a promis dl vice-comite, când s'a ales, de atare, așa a promis dl comite suprem, pe care noi, Români, în speranță că promisiunea nu va rămânea vorbă deșartă, și că acele fapte îi vor urma, l-am întâmpinat cu un deosebit alaiu, cu dicție sârbătorească, și dacă privim la activitatea de până acuma a dlui comite suprem în comitatul nostru, ne vine să ne pară rău de sârbătorirea, ce îi-o-am făcut.

Guvernul de acum, așa numit Széll, când s'a prezentat dietei, a venit cu mult cuprinzătorul motto: „jog, törvény és igazság”.

A ținut dl Széll să apostrofeze aceste trei cuvinte pentru-că se acreditase în țeară părere, care la noi trecuse în convingere, că zău în țeara ungurească nu domnește „jog, törvény și igazság”, de aceea a promis guvernul, că legea lege va fi, tuturor dreptate se va face și îndeosebi, că drepturile câștigate ale tuturor neamurilor, din țeară le va respecta.

Am așteptat împlinirea promisiunii, dar am așteptat în zadar, căci în merit între guvernul Széll și între guvernele de mai înainte față de noi, față de naționalități, nu numai, că nu este deosebire ci din contră, cel-ce vrea să aște un pic de deosebire, o află în mai rău, căci sub guvernul Széll tocmai așa nu se respectază legea, ca și mai înainte, eară cel-ce cere respectarea legii, este huiduit, este luat la țintă.

Am așteptat, că dl vice-comite și dl comite suprem, după-ce se vor încălzi în slujbă, vor fi venit în rând, își vor receti programele și vor căuta, să îplinească

îndatoririle primite și deobligămintele făcute în acele programe. Dar am așteptat în zadar, căci d-lor încât pentru respectul, cu care datoresc legilor existente, au căzut într'o grea letargie.

Din aceasta letargie am fost socotit noi, Români, că vom trezi pe d-l vice-comite și pe d-l comite suprem prin interpelația, ce le-am adresat în chestia limbii în 26 Ianuarie 1903. I-am și trezit, dar atunci nu i-am putut determina să execute legea, căci răspunsul ce l-am primit dela dl vice-comite, a fost palmuirea programului și promisiunilor făcute de dânsul și de comitele suprem, palmuirea mult emfatică promisiunii cu „jog, törvény és igazság”, palmuirea legii, palmuirea sfântului jurământ pus că va executa legea și mai pe urmă palmuirea sa proprie, căci, când am adus aminte d-lui vice-comite, că la noi în comitat limba română s'a folosit încă dela anul 1861, ca limbă protocolară că acest us a devenit sancționat prin art. de lege XLIV, dela anul 1868, că congregația comitatului Arad, în anul 1869 în unanimitate, a hotărât, că protocoalele congregației să se ducă și autentice și în românește, când i-am spus, că aceasta dispozițiune legală s'a abuzat prin abus, din us, și când am cerut să reintre în folosință și respectul legii, d-l vice-comite ne-au răspuns cu un strajnic nu. (Rusine! Infamie! Pfiu!)

Toate acestea palmuirii nu ne-ar durea, dacă n'ar fi palmuit dreptul nostru și dacă n'ar fi palmuit legea; de aceea fiind-că ne doare tractamentul d-lui vice-comite și fiind-că nici de dragul d-lui, nici de dragul nimănui nu suntem învoiați a resigna la drepturile noastre, și în fine, fiind-că legea pofteste ca a 1/5 parte în privința limbii protocolare să-și exprime dorința, pofta, cererea; aceasta pofta și aceasta cerere a noastră noi, Români, în forma cea mai strictă, pretinsă de lege am declarat-o aici în scris, prin exhibitul nostru numit propunere de sine stătătoare și o decretăm aici în fața D-Voastră cu graiu viu, ceea-ce am onoare să o fac eu în numele meu, în numele soților mei și în numele imensei majorități a locuitorilor acestui comitat, care după cum știți — sunt toți Români, și care prin noi pretind dela D-Voastră să respectați și legea referitoare la folosul limbii. (Aplause nesfârșite).

Onorată Congregație!

Vedeți dară, că cerem, dorim și vrem să ni-se folosească limba noastră românească, aici ca limbă protocolară. Asupra acestei cereri — după lege — nu are loc nici un fel de votare, trebuie să o luați la cunoștință și să îndrumați pe d-l vice-comite ca să o execute.

Cu atâta de-o-camdată aș fi gătat. Cu toate acestea pentru-ca să știți D-Voastră cum purced în astfel de chestii ungurii neaoși din alte comitate, — aflu de lipsă — să vă aduc la cunoștință următoarele:

Legea a cărei executare noi o cerem cu atâta insistență, ne dă dreptul, ca înaintea fie-cărei autorități, înaintea fie-cărui tribunal de I-a instanță să ne folosim de limba noastră maternă.

(Va urma).

In preajma congregației.

— Voce șoviniste. —

Ziarele maghiare locale, luând act de apelul nostru către membrii români ai congregației, cu diferite nuanțe dau expresie sentimentului lor comun de îngrijorare și nemulțumire.

„Flügelhenség“, ziarul kossuthist, așteptă dela congregație să pună odată capăt mișcărilor neastâmpărate ale românilor.

„Aradi Közlöny“ scrie următoarele: „M. Hal Venciu, avocat în Chișineu, membru al congregației comitatense, a înaintat, în timpul din urmă, împreună cu tovarășii săi, o propunere, pentru adunarea generală a congregației comitatului Arad, ce se va ține la Mercuri. Propunerea nu are nimic mai puțin dela congregație, decât ca protocoalele adunării congregaționale să se poarte de-acum înainte nu numai în limba maghiară, ci și în cea română.

Natural, congregația nu le va împlini dorința, ori cât se pregătește de luptă tabăra românilor ultraștiți. Că luptă va fi, aceasta e sigur; și Mercuri diminează va răsona multa vorbă românească în sala mare a comitatului.

După aceasta, ziarul evreo-gubernamental reproduce apelul precum și convocatorul publicat în ziarul nostru.

„Arad és Vidéke“, organul hispanului Urban Iovin, subtitlu: „Acțiunea românimeii“, scrie următoarele:

„Deja dispoziția congreției trecute a fost furibundă, violentă, adevărată obstrucție a băntuit în sala mare a comitatului. Un fruntaș al românimeii ultraiste a amenințat chiar congregația: viitoarea adunare va ține o săptămână!

Așa să vede că banii nostri prietini vor să își împlinească promisiunea. Planul de război, ce e drept, mi s'în în cea mai mare măsură, intențiunile lor sunt acoperite de aceeași fel de ceață, ca și ceața care acoperă întreaga chestie de naționalitate; dar din singurata simptome putem conchide la ce ne putem aștepta. Așa, astăzi (18 Aprilie) au expediat apeluri la toți membrii români ai congregației, provocându-i, ca „în considerarea obiectelor de o capitală importanță“ să se prezinte în număr cât mai mare la adunarea de Mercuri. Apelul i-a publicat „Tribuna Poporului“ de astăzi, la loc de frunte, ca cu atât mai mult să învedereze tendința.

Acum, cari sunt acele obiecte „de o capitală importanță“ ce p mensește apelul, nu ne dă nici o lămurire lista oficioasă a obiectelor puse la ordinea zilei, publicată de vice-comite. Deci nu poate fi vorba decât de ocuparea, cari se vor prezenta direct de ocaziunea adunării congregaționale. De ce natură vor fi acele propuneri, găsim un punct de orientare în cererea pe care a înaintat-o comitatul Veliciu și soții. Cererea este o repetare a interpelației, care s'a făcut în congregația din Februarie, prin care s'a pretins ducerea protocolului și în limba română. Velicestii pășesc acum în acel înțeles cu o propunere independentă.

Și de oare-ce aceea s'a prezentat cu 24 ore înainte de adunarea generală, va trebui să fie pertractată.

E probabil, că amicii nostri valahi mai puțin din desăgi vre-o căreva număr de acestea, dar cu unul cel mare planul atunei vor eși, dacă va fi de trebuință.

Se pregătește, se înarmează deci în contra noastră; tocmai de aceea sa luăm știință de mobilizarea lor, ca să nu ne găsească nepregătiți atacul.

Tronul și viitorul.

Ziarul „Allgemeine Zeitung“ din München se ocupa într-o corespondență din Viena cu stările actuale ale Ungariei. Descriind stările cu colorile cele mai negre, sice următoarele:

„In Ungaria se pregătește acum executarea tranșacției din 1867. Spiritul acestei tranșacției a pus în mâna maghiarilor conducerea neglijând naționalitățile cu totul.

Puterea aceasta li a dat-o pentru ca maghiarii să sprijinească politica de putere mare a monarhiei și armata comună. Acesta a fost pactul dintre Ungaria și Habsburgii, acum Ungaria vrea să rupă acest pact.

Partida guvernamentală în frunte cu Széll spriginește pactul și sunt fideli tranșacției din 1867. Vor face bine să fie fideli către ea, pentru-că nimicindu-se pactul, nu poți să știi ce consecvențe dezastruoase poate să aibă pentru monarhie. Ei bine, dar opinia publică maghiară nu e de o părere cu guvernul, rassa maghiară vrea să nimicească acum pactul.

Ce e cauza? Acea, că în Ungaria s'a lăsat credința, că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand, ajungând la tron, are să se scape de dispozițiile tranșacției, cari îi mărginesc puterea regală și nu va suferi, ca prin pact să-i se restrângă puterea de domnitor și cu ajutorul naționalităților are de gând să frângă hegemonia maghiară.

Ultraștiții maghiari lucră acum contra politicii acesteia a viitorului, care rupe totul. Spre a se pregăti cum se cade pentru luptă vor să scoată cu totul din armată limba germană și să crească armata în spirit maghiar. Până trăește Francisc Iosif cred că și vor ajunge scopul, dar sub domnia noului rege în privința aceasta numai pierde pot.

În fața acestora partida guvernamentală spriginește și acum pactul. Afirmă, că rassa maghiară chiar ca și în 48 și mai târziu așa și acum e

destul de tare pentru a lupta contra atacurilor îndreptate contra ei. Spre aceasta n'au lipsă maghiarii de armată națională precum și au avut nici în 48. Dincongră să se respecte pactul și în conștiința păcii și ambiției maghiare să se lucre pentru întărirea rasei maghiare.

În lupta parlamentară de acum e vorba de interese mult mai mari, decât de cele 25000 de regruți, ce să cer. *Spiritele din Ungaria sunt agitate de chestia tranșacției, de a hegemoniei rasei maghiare, de a tronului și de a viitorului.*

SITUAȚIA.

Evenimentul cel mai însemnat al zilei este reînvoierarea ministrului president din drumul său la Viena. Că ce a isprăvit — nici intimii săi n'o știu, așa că situația este tot atât de indecisă ca și înaintea vizitei la Viena. Vestile de criză sunt tot mai des accentuate și uni susțin ca atitudinea lui Apponyi va da impulsul spre o desfășurare cât mai grabnică a crizei.

Ca și la toate crizele, așa și acum ne întâlnim cu combinații de tot contradictorii. Așa de exemplu azi în Dieta s'a susținut versiunea, că guvernul va retrage proiectele militare și va supune Dietei nouă proiecte pe baza contingentului vechiu de recruți. În cazul acesta s'ar evita ex lex ul, criza prezidențială și criza guvernului.

A doua versiune după care asemenea s'a vorbit, este supunerea unui proiect pentru reducerea serviciului militar la 2 ani, în timpul cel mai scurt în desbaterea Dietei.

Clubul guvernamental este de altfel și acum agitat de anomalia provocată de trei deputați, *Idánka, Hock și Witmann* cari în ședința de Sâmbătă a Dietei au votat cu opoziția, în contra luării la cunoștință a răspunsului ministrului Fejérváry dat la interpelarea lui Papp Zoltán în afacerea „Gottorhalte“ și a școlii de cadet din Pécs. În cercurile guvernamentale domina părerea, că cei trei deputați trebuie să iasă din sinul partidului liberal. Aceștia însă nu vreau să tragă consecvențele acestea și așteaptă ca Széll să se pronunțe. Dar Széll singur nu cutează să se pronunțe și, probabil incidental se va face uitat, căci dacă pretinde ieșirea acestora din partid supără pe Apponyiși, acesta îi aprobă ajunge în conflict cu Fejérváry.

Orientare deci fie într-o direcție fie într'alta încă nici acum nu este, deși abea câteva zile mai sunt până la intrarea în starea afară de lege.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 22 Aprilie n. 1903.

Noul episcop al Aradului, Ilustritatea Sa dl. *Ioan I. Papp* a depus Vineri jurământul în mâinile Măiestrului Sale, în sala festivă a Băgului Măiestrului Sale, în acest act a asistat ministrul cultelor și instrucțiunii Dr. *Wlassics Gyula* și ministrul a latere, contele *Szechenyi*. Formula jurământului a citit-o consilierul ministerial *Vértessy*.

Sfințirea de episcop a Ilustrității Sa. Dlu Episcop *I. Papp* va avea loc la 5 Maiu st. n.

Paștile în Arad. Sfințele sărbători ale Paștilor s'au sărbătorit și în anul aceasta cu solemnitatea cuvenită, în Arad. La înviere a pontificat părintele protopop *V. Beleş*. La liturgie, în ziua primă, a pontificat Ilustritatea Sa *Ioan I. Papp* asistat de d-nul *V. Beleş*, protopop; *R. Ciorgariu*, director seminarial; *Dion. Popovici*, asesor consistorial; *Tr. Vățanu*, *G. Bodea* și *I. Nicorescu* proci. Ilustritatea Sa noul episcop a ținut o căldă cuvântare, îndemnând poporul la iubire și jertfă pentru biserică.

În ziua a doua a pontificat părintele protopop *V. Beleş*, asistat de proci *Tr. Vățanu* și *G. Bodea*. Părintele Vățanu a rostit o frumoasă și înălțătoare predică.

Fruntașii vieții românești din Arad, au grăbit, cu ocaziunea acestor sfințe sărbători, de a se prezenta la curtea episcopescă pentru a felicita pe noul episcop, care a trecut deja prin toate formele constituționale pentru a putea lua conducerea eparhiei Aradului.

Biserică arsă. A doua zi de Paști, la 1 oră după-amiază s'a aprins turul bisericii frumoase din Comlăuș și a are cu desăvârșire. Egiseră cu litia la câmp și abea s'au răzbit, că s'au aprins și celelalte alarmat oamenii cari erau tocmai la pranz.

Focul a fost observat mai întâiu de niște băieți.

Peste câteva minute satul întreg era în picioare într-o apărare de nimicire a lăcașului dumnezeesc. Îndeosebi *Dimitrie Selegian* alui *Lițiu*, *Pavel Musca* alui *Năsăgutu*, *Mitra Drig* și alții s'au expus, punându-și în pericol viața. Cu multa greutate și-a succes să taie cu săcurile părțile arzătoare ale turnului cari s'au rostogolit apoi eliberând zidul. Aceasta a fost norocul căci altfel ardeau și clopotele și biserică până în temelie se făcea cenușă.

Paguba și așa se urcă la 3000 cor. Focul se crede a fi fost pricinuit de niște

Sărmana fată.

— Așa singură d-șoară Ada? de ce nu dansezi?

— Că nici nu știu!

— Cum, nu ști dansa? O fată tineră, care are abea optsprezece ani...

— Mă rog, nouăsprezece!

— Bine dar, în etate de nouăsprezece ani doar ar trebui să ști dansa!

— Să trebuie? De ce? Nici când nu am dorit și așa nici n'am învățat dansul.

— Chiar asta e! Ar fi trebuit să-l dorești, de ce ești dar tineră?

— Asta chiar nici eu n'o știu, că pentru-ce?

Tinerul a privit-o surprins: așa cuvinte amare! Să aibă în adevăr dreptatea aceea, cari o țin pe Ada Forstner o fată extraordinară? La tot cazul a fost deosebită de celelalte fete în societate, tocmai pentru asta s'a interesat el de ea, deși l-a interesat numai individualitatea ei. El răta mai mult interes față de frumusețea femeilor numai și se știa despre el, că pe cine-și va lua de nevastă, nainte de toate trebuie să fie frumoasă. Ca și femeie i-a

fost de tot indiferentă Ada, care nu se putea spune de loc, dar sufletul acestei fete deosebite totuși l-a știut subjugă și conversa cu ea cu plăcere. Începu adesea să deschidă cărarea acestui naturi închis. Ca scriitor l-a interesat a cunoaște esplanada enigmei, cum flința asta tineră și avută e așa plictisită de viață? I-a cunoscut și familia pre-cum și toate împrejurările; știa că n'a ajuns-o vre-o nenorocire nici-odată, sau ori-ce fel de decepție, care să lase în urmă-i urme triste.

— Mi-ai lua în nume rău d-șoară Ada, dacă ți-aș pune o întrebare, zise tinerul. — Dacă însă aș întreba așa ceva, la ce nu vrei a-mi da răspuns, deneagă-mi fără nici o explicație, sincer.

— Asta voi și face-o; așa dar ce te-a îndemnat la așa curiozitate?

— Acea neobișnuită aparință, d-șoara Ada, că d-ta, care ești așa tineră, te deosebești așa mult de celelalte fete — ești așa — nu tineră! Cutez a crede că d-ta ești incapabilă de-a ride din inimă.

Fața palidă a fetei s'a înroșit puțin.

— Nu știu dacă pot să rid, a răspuns apoi gânditoare, — adesea însă tu am chiar motiv să o fac.

— Dar bine, de ce nu?

— Dumnezeu, nici nu fac din asta secret; pe mine m'au învățat, să încep viața îndată dela sfârșit! Și filosofia aceasta, mă crede, nu prea e înveselitoare.

Scriitorul a privit-o nedumerit:

— Asta n'o înțeleg!

— Știu, oamenii mă țin drept mofuroasă și smintită. Vreau însă ca d-ta să nu ai astfel de părere despre mine. Îți spun cum am devenit astfel. M'am născut prea târziu; când eu am venit pe lume, părinții mei începeau deja a încărungi. Nici unul nu s'a mai așteptat la mine și așa prin venirea mea nici n'am cauzat mare bucurie, nu, chiar contrarul. Părinții mei în întregul lor viață au obosit să crească ceilalți frați ai mei, a și reușit să-i vadă pe toți crescuți, — apoi veniți eu, aducând cu mine neliniște și grije nouă.

Părinții mei n'au fost înzestrați nici-odată cu multă paciență dar și aceea puțină ce-o au avut-o unul pentru altul, am rupt-o eu; și iubirea unuia pentru altul a stricat-o gândurile, cari se începeau din nou, oboșala care pierdea pe al meu suflet. Așa dar acasă n'am învățat a cunoaște

inimă, ci numai tristețea, cearta, care n'ar fi permis nici-când să le văză un copil. Într'un punct se înțelegeau părinții mei și mi-a dat a înțelege, că altfel trebuie crescuți copiii de mai târziu, ca dela început să se obișnuiească cu ideea că are să fie de sine stătător, căci în curând va rămănea singur în lume.

Alt copil, nici nu e permis să știe că într-o zi părinții îl vor părăsi: îl scutesc și de gândul morții. Pe mine într-aceste m'au crescut! Azi nici nu sunt nimic cont. moartei, aflu un lucru natural, m'am înștit cu aceste gânduri. Așa apoi n'a învățat nici-odată veselia, n'am ris nici odată! M'am obișnuit cu gândul că toate sunt trecătoare, că toate își au ceasul din urmă, momentul tocmai așa ca și viața toată — și când odată omul s'a obișnuit cu acest gând, nu poate fi nefericit nici-odată.

— Dar nici fericit, — zise încet scriitorul, adânc surprins de trista poveste a tinerului fete.

— Fericit? nu! dar... cine-l fericit?

— Nu trebuie să vorbești astfel Ada, înaintea d-tale stă viața întregă!

Să vezi numai cum de tot altfel vei

copii cari au umblat cu lumina în turn, se prindă buhe. Invătătura de aci este: nu lăsați copiii se umble după plac în turnul bisericeii, cum se face aceasta în multe locuri.

Asentările a treia oară amânate. Un litografat din Budapesta anunță, că ministrul de honvezi a avisat municipiile, acum a treia oară, că asentările sunt earșei amânate, punându-se noul termen pe începutul lui Iunie.

Proces de despărțire a averii bisericești. Tribunalul din Budapesta a adus sentință în cauza averii bisericești din comunele Șusca și Belobresca între diocesa română a Caransebeșului și cea sârbăască a Vârșetului.

În sentința sa Tribunalul a decretat, pe baza art. IX. din anul 1868, că prin despărțirea hierarhică averea încetează de a fi comună a bisericeii române și sârbești, ear în special a decis: Biserica sârbă din Belobresca-Divici primește biserica din Belobresca, cu toate apartinătoarele, apoi în Belobresca 7 ear în Divici 5 holde pământ parochial. Biserica română din Șusca primește în Șusca 10 holde, în Radma 9 holde pământ parochial. Biserica sârbă din Belobresca-Divici va avea să plătească bisericeii române din Șusca 4658 cor. 05 fil în decurs de 5 ani, în rate egale, la casa Consistorului gr.-ort. rom. din Caransebeș.

Societatea de lectură a tinerimii dela institutul p. d. teologic gr.-or român din Arad invită la *ședința publică*, ce se va ține la Duminecă Tomi la 13/26 Aprilie 1903 în sala „Casei Naționale”. Începutul la 7^{1/2} ore seara. Prețul de intrare: Locul I. de persoană 4 cor.; Locul II. de persoană 3 cor.; de familie 6 cor.; Locul III. de persoană 1 cor. 60 fil., de familie 4 cor. Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor cvita pe cale ziaristică.

Pentru maghiarizare. „Hazánk” aduce următoarele cure: „Oradea Mare a trimis parlamentului și guvernului o interesantă și importantă adresă, prin care cere a se lua largă măsură legislativă pentru întărirea maghiarimii și contra muncii de subminare a patriei (sic!) precum și contra cuceririi de teren a naționalităților. Adresa dovedește prin fapte istorice, că nedreapta propagandă a provocat-o politica peste măsura conciliantă a statului maghiar. (Tisza-Bánffy-Széll, conciliauți? Bravo!) Mijlocul cel mai de căpetenie al propagandei naționalităților este presa cu limbă străină din patrie și din străinătate, care în cea mai mare parte e de dispoziție vrșmășă față cu statul maghiar. În Ungaria apar 394 ziare în limbi străine ear din străinătate pătrund la noi 2572 ziare. O datorință de de prima ordine este, ca statul maghiar să poarte mare grijă de preparandii și să exercite influență cât mai mare asupra conducerii școlilor. Trebuie puse sub strict

cugeta atunci când se va găsi cine să te iubească și pe cine iubești, ști, așa adeverat — din toată inima!

Vei ști atunci, că pentru-ce suntem odată tineri, și că viața ori-cât e de scurtă, totuși e frumoasă!

Fata zimbi trist:

— Că iubesc eu pe cine-va — și acel cine-va ar putea să mă transforme în alta de cum sunt — dar ei n'o știu și nici nu va ști-o nici-odată! Nici nu observă când trece pe lângă bietul fluturaș care se dorește în razele lui. El e viața, viața veselă și vie — până când eu!..

Aceasta a fost dar! Acum a aflat dar scriitorul taina enigmei, și chiar și acel tiner adorat în zadar, era Verugart, pictorul, care cucerea toate femeile. Chiar dela dînsul a fost învățat și el că în femeie cea mai mare valoare e frumusețea. Și tocmai pe acest băiat îl iubește mica Ada, sârmana copilă! Femeile de felul ei iubesc odată numai, nu uită nici-când. Și sârmana copilă a învățat a abzițe, că toată caracteristica sufletului ei e aceasta...

Sârmana fată.

Trad. de: Idol

control adunările religioase, cari în taină servesc scopuri naționaliste (cal verzi pe păreții! Nu?) societățile cari lucrează în ținăturile de naționalitate, ziarele din străinătate, broșurile și cărțile. Adresa (orădană) socotește de trebuincios de a se da mai mare latitudine pentru ținerea în evidență a străinilor, cari par primejdioși, pentru a fi expulsați (Kazari! Da! Așa înțelegem). Dar mai important socotește adresa, ca statul, chiar cu prețul a mari sacrificii să cumpere teritoriul mari în locurile locuite de naționalități și să facă colonizări de maghiari cu gospodărie sistematică. (Poveste veche!) Statul trebuie să i se dea dreptul de a expulsa chiar, în interesul național (nemzet), pentru a face loc colonizărilor.

De astfel de bazaceni se ocupă orașul Oradea-mare, când în Bihor beătue foamea!

Vorba aia: Satul arde și baba se piapătă.

Fostul archiduce austriac. În urma multor tratative, fostul archiduce austriac, fratele principesei Luisa de Toscana, dl Woeffling, a isclit renunțarea sa formală la drepturile de moștenire asupra averii familiei sale, la apănă și la decoratiuni, obligându-se a lua cetățenia elvețiană și a nu se mai întoarce în Austria.

Dînsul a primit în schimb două sute de mil de franci spre a-și plăti datorile și i-se va da o pensivne anuală de trei zeci de mil de franci.

Woeffling să pregătească să plece din Elveția.

Domnișoara Adamovici. amanta lui se va întoarce la sora ei.

Prospecte politice. „Neue Freie Presse” din Viena, organ apropiat de cercurile conducătoare ungurești, vorbind într-un recent număr despre situația parlamentară din Budapesta și despre prospectele pentru viitor, spune și următoarele:

„Majoritatea și minoritatea sunt azi, cu neînsemnate excepțiuni, în dieta Ungariei, compuse din Maghiari. Ce va fi oare, dacă milioanele de Slovaci și Români vor cunoaște slăbiciunea acelei diete și vor urma exemplul opoziției maghiare, pentru o opoziției antimaghiară? Nu vor sta totdeauna naționalitățile în neacțiune politică, nu pentru totdeauna este asigurată legea electorală, care garantează superioritatea partidelor azi reprezentate în dieta.”

Spre a se măsura? „Magyar Szó” aducând știrea că la 26 l. c. s. deschid Si-noadele eparchiale ale bisericeii gr.-ort. rom. din patrie, vorbind în special de Sinodul din Arad spune următoarele:

„Ziua întâia a Sinodului aradan promite a fi furtunoasă, deoarece vine la ordinea zilei verificarea deputaților aleși pe noua sesiune de 3 ani. Partizanii lui Mangra și ai lui Hämsea vor prindea cea dintâi ocaziune spre a se măsura.”

Spre a se măsura? Ei, ași!

Gărgăuni Șovinisti. Veteranul kossuthist Madarász József, deputat, și-a adus aminte de tinerete, acum când e la adînc bătrânețe. Așa e: Bătrânii ajung în anii copilăriei...

Vrea adecă bătrânul József, ca să se reînfrîțeze earșei palatinatului în Ungaria, ca înainte de 1847; — poate, trage năd-jde la așa fel de slujbă? Și mai vrea și înfrînțarea unei garde naționale maghiare, — tot cam ca în vremurile din bătrân.

Doară proiecte, în acest înțeles, va prezenta veteranul, cât de curînd, dietei. Și ziarele kossuthiste nu numai că îl iau în serios, ci îl și preamăresc pentru aceste concepții ale sale.

Se vede că nu-i pentru șovinisti constituția, și constituționalismul modern.

Mulțumită publică. La „Masa studenților academici în Cluj” au mai încurs în timpul din urmă contribuiri dela următoarele institute de bani.

„Albina” în Sibiu	200 cor.
„Silvania” în Simleu	100 .
„Chiorșna” în Șomcuta-mare	20 .
„Economia” în Lugoj	10 .
„Sebesana” în Sebesul-săseș	200 .
„Selegiana” în Jibou	50 .

Primească prețurile institute donatoare și pe această cale profundele noastre mulțumite. Direcțiunea institutului de credit și economii „Ecanomul” în Cluj.

Artă dramatică română în Ungaria. Sub acest titlu se ocupă „Aradi Közlöny”

în numărul său de Duminecă, de proiectul de organizare al d-lui Dr. I. Blaga, secretar al fondului de teatru, publicat în numărul de Paști al ziarului nostru.

După ce spune confratele șovinist că maghiarii vîd „o puternică și primejdioasă armă a tendințelor naționaliste” în înfrînțarea unui teatru român în patria noastră, schițează programul d-lui Blaga. Apoi făcînd o voltă caraghiosă, spune că „dacă în adevăr numai artel se ridică un templu și se eschide din el politica, nu e așa de condamnat”. Conchide însă cabalistul premier al lui „Aradi Közlöny” că viitoarea „trupă ambulată română” nu va putea reflecta să i-se deschidă porțile teatrului din Arad, undă „numai reprezentății în limba maghiară se pot ține”. „De drăgul lui S. I. vini — urmează A. K.” — comitetul teatral a deschis porțile teatrului grainului italian, dar s'o facă aceasta pentru actorii români? — foarte problematic. Nici n'ar fi la locul său: acest teatru la ridicat spiritul de jertfă al publicului maghiar... aici nu poate cere loc arta dramatică română.”

De ce se iuște oare așa mult „Aradi Közlöny”? Nimeni nu i a cerut nimic, — și mai ales de pomani!

Dar să știe confratele, că a fost o vreme când nici la congregația comitatului Aradului nu se vorbea românește...

Și la urmă ce atîta bruscare de geaba? Vor să ne „îndulcească”, să ne apropiem cu dragoste frățească de deșuși?

Kohn ca mijlocitor de căsătorie. „Se caută o parte potrivită pentru o damă tineră, frumoasă, care are o jumătate de milion doți”. Acest inserat se putea ceta în ziarele vieneze. O legiune de candidați, aveau să se adreseze lui Jozsef Löbl Kohn în Budapesta, care le comunica, cum-că frumoasa și bogata damă are și un copil. O parte din candidați intrară și așa în tratative cu Kohn. Dar tratativele se întindeau peste măsură, și Kohn meru lua bani pentru cheltuielile dela candidați, — până-când aceia și-au perdat răbdarea. Deodată s'au prezentat șapte acuze contra lui Kohn, pe care a și pus mâna poliția din Viena. Paguba ce a făcut candidaților de însurătoare a est eseroc „mijlocitor de căsătorie” a fost de 4578 cor. 60 fil. După o pertractare de 2 zile curtea cu jurat a condamnat pe dl Kohn la 4 ani temniță grea și expulzare din Austria.

Doi omoruri pentru o comoară. Un țăran dir Făgăraș, Teodor Rusovanu a găsit la rădăcina unui copac o ladă de fier, plină de juaeruri și pietrii scumpe.

Ducîndu-se în oraș la un juaer, ca să vîză câte va inele și brățări, acesta l'a denunțat la guvern, care a trimis la fața locului pe doi jandarmi, spre cercetare.

Cînd jandarumul a vrut să deschidă lada, țăranul infuriat i-a înțipit un cuțit în umr, ear ai doilea jandarm a înțipit baioneta în pînțelele țăranului.

Înainte de a muri, Teodor Rusovanu a zis, că mai bine era dacă nu găsea comoara.

Un asalt de scrimă. La Roma s'au reluat asalturile între celebritățile mestrii Pessina și salvai (italieni) și Kirchoffer și Merignac, francezi.

Francezii au fost biruitori.

Mort înviat și ear mort. Un lucrător italian, Toma Ricchio, din apropiere de Bari, după o boală îndelungată s'a crezut că murise și i s'a pregătit înmormîntarea, punîndu-l în cociug. O fată a lui a cerut să-l revadă și a pus să se deschidă sicriul.

Ricchio a fos găsit viu.

Însă dînsul s'a speriat așa de tare, în cât după puțin timp a murit d'a binele.

Toți știu, că sămînțele de napt de nutreț, ale lui Mauthner, sămînțele împreunate dau roadele mai bogate, că sămînțele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămînțele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvînt: Sămînțele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile nimitor de ieftine.

Cea mai mare minune a secolului present s'a ajuns numai prin crucea dublă electro magnetică R. B. sub numărul 86957 și inventatorul acestei cruci dl Albert Müller (Budapesta, Vadász u. 42/K) a primit deja mil scrisori de mulțumită, pentru-că bolnavii au folosit întru toate mijloacele și numai apoi au făcut încercare cu crucea electro-magnetică și aceasta a folosit sigur, după-cum documentează și următoarea scrisoare de recunoștință: Prea Stimatele dl Müller! Soția mea deja de 9 ani a suferit de durere de cap, de durere în extremități,

are ameteii și leșinuri, la cari se mai mai adaugă și insomnie și avea junghiur în corpul întreg, de când însă am comandat invenția d-tale: crucea dublă electro-magnetică R. B. și nr. 86957 și nevasta mea poartă această cruce: durerile i au trecut de tot. Primește dar mulțumita sinceră atât a mea cât și a soției mele. Cu stimă: Francis Hlatschka, măestru pictor, Budapesta. Gizilla ut nr. 42.

ULTIME ȘTIRI.

La 11^{1/2} oare fișpanul închide discuția în chestia limbii care a fost înălțătoare. Oratorul român Mihail Veliciu Dr. Stefan Pop, Dr. Ioan Suciu pro-i topopul Gurban au ținut discursurile strălucite întru apărarea limbii. Insușle ținea între români este nespuse de mare. S'a iscat un incident. Viceșpanul a zis că nu se va supune nici hotărîrii legale, chiar dacă congregația ar vota limba românească nu va executa concludul. Impertinența aceasta temerară a viceșpanului a fost retorsionată din partea Românilor atât de strănic încât un ceas întreg a ținut șgomotul. Viceșpanului i-s'a pus pumnul în gură și numai după ce fișpanul a declarat că se va executa dacă va întruni 1/5 parte de voturi, s'a putut trece la votare.

Votarea se face într'o nespuse agitație. Românii merg cu toții la urnă, defilînd pe lângă masa presidială. Unul câte unul cu fruntea deschisă și cu glas înalt zic „pretind limba română. Pe podiu stă famosul renegeat Boksan Szever, zimbînd ironic spre Români. Se trimite după protopopolul Aradului, Beles Vazul. Nu vine. Trimite însă vorbă „că i cășunează în șele”.

În momentul acesta priștea că limba românească are primit 106 voturi. Fișpanul declară că nu este numărul recerut, că 121 fac a cincina parte. Intențarea evident este lovitură de constituție. Românii cer contrapartă căci ei sunt mai mulți decît a cincina parte a celor prezenți. Când terminăm aceste șire agitația și inversunarea este la culme. Românii năvălesc spre podiul presidial.

Intră în sală acum francemasonul Beles în credința că se va face contravotare, ca se voteze cu Ungurii.

A urmat imediat o votare nominală în chestia alegerii protopretorului în Hăl-magiu și aici s'a constatat că s'a dat de tot 260 voturi în urmare au fost prezenți 260 membri, din cari 106 Români prin urmare nu că n'ar fi fost a cincina parte ci aproape jumătate.

Indignarea contra vice-comitului între Români este nemărginită. Ungurii în care mai este simț de pudoare se rușinează de el și cearcă a l scuza că nu s'a exprimat bine.

În mijlocul agitației cum n'a mai văzut Congregația din Arad se ridică ședința și s'anunță proxima ședință pe mîne la orele 10 a. m.

Acea ședință încă va fi furtunoasă. Vor veni între altele la ordinea zilei și proiectele militare.

Cu mândrie notăm aci că țărăni-mea noastră a stat furcă în giurul inteligenței pentru scumpa noastră limbă; votând demonstrativ pentru limba română.

Red. respons. Ioan Russu Șiriau.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

Pentru o cancelarie advocației române din Arad se caută 953 1-8

Un candidat de avocat român.

Reflecțiunilor să se adreseze la Administrația „Tribunei Poporului”.

Marele magazin Porter Vilmos, Arad

PIAȚA LIBERTĂȚII.

Costume de spălat pentru copii.

Costum de pompier din Gradl tare pentru copii de 3-4 ani	fl. 1.25
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 5-6 „	1.40
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 7-10 „	1.60
Costum pentru băieți din Drill tare, modele frumoase, cadrilate sau cu vergi tot în prețurile de mai sus.	
Costum de matrozi calitate excelentă, foarte frumos executat pentru copii de 3-4 ani	fl. 1.50
„ „ 5-6 „	1.75
„ „ 7-8-9-10 ani	2.—

Costume de stofă pentru băieți.

Costum de pădurar, calitate excelentă din stofă verde pentru copii de 3-4 ani	fl. 2.25
„ „ 5-6 „	2.50
„ „ 7-8-9-10 ani	2.75

Lână curată, albastru închis, Seviott sau postav pentru

copii de 3-4 ani	fl. 3.—
„ „ 4-5 „	3.25
„ „ 6-7-8-9-10 ani	3.50

Haine pentru fetițe.

Haine de spălat cari își păstrează culoarea din carton de bună calitate	fl. —.65
Din pânză excelentă sau levantină în mai multe culori, cu gulere de matroz cu șurț de spălat	fl. 1.40
Piquet alb cu broderie de batist	1.40
Haine de stofă, din Fulé bordo de lână cu șnur crem foarte frumos ajustat	2.—
În culoare crem stofă și mai fină și mai elegant executată	3.—
Costume tricou în culoare bordo sau Tegethof foarte elegantă	1.60

Tacâmuri

Din oțel veritabil de Solingen

Tacâmuri de oțel cu piesele de os părechia	Florini —.50
Din oțel curat, cu piesele netede50
Din oțel curat, model frumos cu piesele netede	—40
Din nickel veritabil	—75
„ Alpaca veritabilă	1.—
Lingură de cafea nickel veritabil bucata	—20
Lingură de mâncare nickel veritabil	—35
„ „ lapte „ „	—50
„ „ supă „ „	—75
Tacâmuri pentru copii 3 bucăți	—50

Pahare împodobite cu tot felul de litere, bucata **25 cr.**
 „ împodobite cu statuia martirilor, bucata **35 „**

Fabricatele de săpun și parfum ale firmelor

Gottlieb Taussig, Calderara și Bankmann
 H. Kielhauser, Georg Schicht, Gustav Lohse, Sarg F. A. fiul și Soțul, Klein și fiul, etc.

Obiecte de

Porțelan

veritabil de Schönfeld

Garnitură pentru 6 persoane în total 26 bucăți	Florini 7.—
același mai luxos	9.—
Garnitură pentru ceai 6 persoane	4.—
„ „ cafea 6 persoane	4.—
Spălător întreg în 6 bucăți	5.50
același „ „ 7 „ mai fin	8.—

Câteva obiecte extra-ordinar de eftine din

Argint de China veritabil

Coșuleț de pâine extra-ordinar de elegant	2.50—3.—
Lingură de cafea din argint de China curat	—50
Lingură de mâncare	1.—
Cuțit și furculiță	2.—
Zaharniță s'au ținător de unt	3.—
Lopățiță de farmături cu perie fină 3—4—5.—	
Parfuri de fructe admirabile dela	5.—15.—

Observațiune. Din mărfurile de argint de China sunt câte-va sute de bucăți în magazinul meu și în această pricină mă refer la vitrina specială.

Pentru durabilitatea și pentru veritabilitatea obiectelor garantez.

Articole de gospodărie

Dulăpioare de perete pentru coloniiale	Florini —50—75
Tăvă de majolica pentru torte, cu chenar de nickel	1.—
Zaharniță de nickel cu capac de sticlă	1.—
Solniță de nickel care se închide Asemenea țiitor de unt	1.— 2.—
Solniță de perete pentru bucătărie Aceeași pe dinlăuntru cu sticlă	—50 1.—
Bătător de spumă american	—50
Păhar de bere cu capac de nickel Aparat p. fier (Schnelsieder)	—75 —50—75—1.—
Țiitor de zahăr mărunt în formă de pară cu capac de nickel	1.—
Cuțit pentru zahăr și cafea	—50
Pomieră cu sticlă admirabil executată	3.—
6 cuțite de desert cu stative	—50
Sfeșnic și chibritelniță de nickel Tave de nickel	—50 —50—75—și 1.—
Coșuleț de nichel pentru pâine Zaharniță de sticlă	—75 și 1.— —50
Coș pentru tacâmuri	—50
Cană pentru apă	—50
Garnitură de bere pentru 6 persoane cu tavă cu tot	2.—
Blide mari văpsite	—50
Ceasornice deșteptătoare	1.75—2 și 3.—

932 6—

— Aceste obiecte se pot vedea într-o vitrină specială. —

Minge

Nr.	1	1 ^{1/2}	2	2 ^{1/2}	2 ^{3/4}	3	3 ^{1/4}	3 ^{1/2}	3 ^{3/4}	4	4 ^{1/2}
Sure	6	8	12	15	20	25	30	35	40	45	50 cr.
Colorată	8	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55 cr.

Afară de aceasta se găsesc și cele mai mari numere.

ESCELENTE MINGE DE TENIS, BUCATA 50 cr.

Rachete dela 50 cr. până la 5-6 fl.